

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Näyttötutkinnon perusteet

PUHEVAMMAISTEN TULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINTO 2010

Määräys 60/011/2010

Näyttötutkinnon perusteet

**PUHEVAMMAISTEN TULKIN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO 2010**

Määräys 60/011/2010

© Opetushallitus ja tekijät

Määräykset ja ohjeet 2010:30

ISBN 978-952-13-4631-6 (nid.)

ISBN 978-952-13-4632-3 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkojulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy

www.oph.fi/julkaisut

Kopijyvä Oy, Espoo 2011

MÄÄRÄYS

16.12.2010

60/011/2010

Voimassaoloaika: **1.1.2011 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 631/98, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräykset
1.8.2006 nro 37/011/2006

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

PUHEVAMMAISTEN TULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.1.2011 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 1.8.2006 nro 37/011/2006 mukaisesti 31.12.2012 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Anne Mårtensson

LIITE

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto 2010

SISÄLTÖ

1	Näyttötutkinnot	7
1.1	Näyttötutkintojen järjestäminen	7
1.2	Näyttötutkintojen suorittaminen.....	7
1.3	Näyttötutkinnon perusteet.....	7
1.4	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
1.5	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa.....	8
1.6	Todistukset	9
1.7	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Puhevalmiiden tulkin erikoisammattitutkinnon muodostuminen	10
2.1	Tutkinnon osat.....	10
3	Puhevalmiiden tulkin erikoisammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin kohteet	11
A	Pakolliset tutkinnon osat	13
3.1	Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen	13
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit.....	13
	Ammattitaidon osoittamistavat	15
3.2	Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus.....	16
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit.....	16
	Ammattitaidon osoittamistavat	20
3.3	Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö	20
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit.....	20
	Ammattitaidon osoittamistavat	25
B	Valinnainen tutkinnon osa	26
3.4	Yrittäjyys.....	26
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit.....	26
	Ammattitaidon osoittamistavat	29
Liite	Puhevalmiiden tulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneen ammattialan ja ammattitaidon kuvaus	30

NÄYTTÖTUTKINNOT

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisena määräaikana pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

PUHEVAMMAISTEN TULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

2.1 Tutkinnon osat

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto muodostuu kolmesta (3) pakollisesta tutkinnon osasta. Lisäksi tutkinnossa on yksi valinnainen tutkinnon osa. Tutkinto on valmis, kun kaikki pakolliset tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

Taulukko 1. Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon osat.

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto
Pakolliset osat
3.1 Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen
3.2 Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus
3.3 Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö
Valinnainen osa
3.4 Yrittäjyys

3 PUHEVAMMAISTEN TULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN KOHTEET

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito on erityisasiantuntemusta edellyttävää osaamista, jossa tutkinnon suorittaja tulkaa puhevammaisen henkilön viestejä toiselle osapuolelle tai selventää puhevammaiselle henkilölle toisen henkilön viestejä puhetta tukevilla ja korvaavilla menetelmillä. Tulkkauksessa keskeistä ammattitaitoa ovat tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen, kommunikoinnin häiriöiden tuntemus sekä kommunikoinnin apuvälineiden käyttäminen.

Jokainen koulutuksen järjestäjä huolehtii Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon ja siihen valmistavan koulutuksen henkilökohtaistamisesta tutkintoon hakeuduttaessa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavaa ammattitaitoa hankittaessa Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisesti. Jos tutkinnon suorittaja ei osallistu valmistavaan koulutukseen, tutkinnon järjestäjä huolehtii henkilökohtaistamisesta. Henkilökohtaistaminen dokumentoidaan henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan, jota päivitetään tutkinnon suorittamisprosessin etenemisen myötä.

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa pääsääntöisesti aidoissa työtehtävissä, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteissa edellytettävän ammatillisen osaamisen.

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Tutkinnon suorittaja osoittaa tutkintotilaisuuksissa kykynsä kokemusten arviointiin ja kokemuksista oppimiseen, toimintatapojen uudelleenajatteluun ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon. Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Jokaisen tutkintotilaisuuden jälkeen arvioija tai arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen suhteessa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Tutkinnon suorittajan itsearviointi on olennainen osa tutkintosuoritusta. Tutkintotilai-

suuden jälkeen järjestettävä erillinen palautekeskustelu on osa hyvää arviointiprosessia.

Yksittäisessä tutkintotilaisuudessa riittää yhden kolmikannan edustajan arvio. Tutkinnon osan arviointikeskusteluun tulee osallistua koko kolmikantaisen arvioijaryhmän. Tutkinnon osan kaikkien tutkintotilaisuuksien jälkeen pidetään arviointikeskustelu, johon kolmikantaisesti osallistuvat tutkinnon suorittajan kanssa

- kokenut esimiesasemassa tai vastaavassa tehtävässä toimiva asiantuntija työnantajatahon edustajana
- kokenut asiantuntija työntekijätahon edustajana
- oppilaitosedustaja.

Keskustelussa he arvioivat yhdessä tutkinnon suorittajan ammatillista osaamista tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja arvioinnin kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittaja esittää itsearviointinsa omasta ammattitaidostaan ja sen osoittamisesta. Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää tutkinnon osan hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja antaa siitä kirjallisen lausunnon.

Tutkinnon osan työelämän tehtävä- ja taitoalueista muodostetut ammattitaitovaatimukset on määritelty, ja niiden alla ovat ammattitaitovaatimuksista johdetut arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ilmaisevat ne ammattitaidon kannalta keskeiset osaamisalueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomioita. Arvioinnissa kohteen rinnalla on kunkin arvioinnin kohteen arviointikriteerit, jotka määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason. Näiden perusteella arvioidaan tutkintosuorituksen hyväksyminen. Ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien alla on kuvattu, millä tavalla tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa ja millä tavalla arvioijat hänen tutkintosuorituksensa arvioivat.

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

3.1 Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa tulkkauspalvelua ohjaavia säädöksiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkin vastuualueeseen liittyvien säädösten noudattaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• toimii tulkkauksessaan puhevammaisten tulkkauspalveluun liittyvän keskeisen ja uusimman lainsäädännön mukaan• toimii työssään asiantuntevasti säädösten ja määräysten edellyttämällä tavalla• perustelee tulkkipalvelun yhteiskunnallisen oikeutuksen Suomen perustuslain mukaan• hyödyntää työssään lakia vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista• ottaa toiminnassaan huomioon Suomen vammaispoliittisen ohjelman• ottaa huomioon hallintolain sisällön• toimii työturvallisuuslain mukaan• seuraa lainsäädännössä tapahtuvia muutoksia ja toimii niiden mukaan.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia puhevammaisten tulkkauspalvelujärjestelmässä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• perehtyy huolellisesti tulkkauspalvelujärjestelmään palvelun tilaajan, käyttäjän ja tuottajan näkökulmista• ottaa työssään huomioon tulkkauspalvelujärjestelmässä tapahtuvia muutoksia• perehtyy asianmukaisesti puhevammaisten tulkkauspalvelun myöntämisperusteisiin ja hakuprosessiin• perustelee työtään puhevammaisten tulkkauspalveluihin liittyvien säädösten mukaan, kuten<ul style="list-style-type: none">– Suomen perustuslaki– laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista

	<ul style="list-style-type: none"> – laki potilaan asemasta ja oikeuksista – perusopetuslaki – YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus – laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista • ohjaa tarvittaessa puhevammaisen henkilön tulkkaukspalvelujen piiriin • toimii tarvittaessa asiakkaan tulkkina etätulkkausten järjestelmässä • perehtyy puhevammaisille vammaispalveluna ja sopeutumisvalmennuksena myönnettäviin tukipalveluihin • perehtyy kuntoutuslainsäädäntöön puhevammaisten henkilöiden kuntoutuksen ja apuvälinehuollon osalta • selvittää asiakkaan tulkkaukspalvelun tuottajana toimimisen eri muodot • arvioi realistisesti omia mahdollisuuksiaan ja resurssiaan toimia yrittäjänä tai työntekijänä • selvittää huolellisesti tarjous- ja sopimuskäytännöt palveluntilaajan ja palveluntuottajan välillä.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia puhevammaisten tulkkaukspalveluverkostoissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Verkostoissa toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii aktiivisesti puhevammaisten tulkkien verkostoissa • toimii tulkkina hyödyntäen työssään monipuolisesti vammaisjärjestöjen tuntemusta.
Yhteistyössä toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii ammatillisesti yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa • käyttää moniammatillisessa työryhmässä asiantuntijuuttaan tulkkaukseen liittyvissä asioissa • toimii ammatillisesti yhteistyössä asiakkaan kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa opastaa tulkin kanssa toimimiseen puhetulkaustilanteessa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkin kanssa työskentelyyn opastaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • selvittää asianmukaisesti tulkin roolin ja tehtävät tulkaustilanteeseen osallistuville • selvittää eri osapuolille tulkin eettiset periaatteet käytännön työskentelyssä.
Tutkinnon suorittaja osaa ammattimaisen viestintätavan tulkaustilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimaisen puheviestinnän käyttäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • viestii selkeästi ja rauhallisesti sekä esiintyy luontevasti • käyttää hyvää yleiskieltä viestinnässään • mukauttaa puhetapaansa kuulijan tai kuulijoiden mukaan yksilöllisesti.
Selkokielen käyttäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää selkokieltä tarvittaessa suullisessa viestinnässä • käyttää selkokieltä tarvittaessa kirjallisessa viestinnässä.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan tulkauksessa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työskentelyssään huomioon työelämän vaatimukset ja siinä tapahtuvat muutokset ja kehittää omaa ammattitaitoaan niiden mukaisesti • hankkii lisä- ja täydennyskoulutusta osaamisensa ajanmukaistamiseksi ja kehittämiseksi • mitoittaa työnsä omien voimavarojensa mukaan • hyödyntää työnohjauksen mahdollisuuksia oman ammattitaitonsa kehittäjänä ja suojana.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tulkauspalvelujärjestelmässä toimiminen - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja tulkaustilanteissa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tutkinnon suorittaja suunnittelee ja toteuttaa informaatio- tai keskustelutilaisuuden, jossa on mukana tulkauspalvelun käyttäjiä tai mahdollisia käyttäjiä. Tutkinnon suorittajan tulee toimia informaatio- tai keskustelutilaisuudessa asiakaslähtöisesti kuulijakunnan tarpeet huomioon ottaen.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä ja aidoissa työelämän tilanteissa, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

3.2 Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon tulkkaustarvetta aiheuttavat kommunikoinnin häiriöt.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien sairauksien, vammojen ja kehityksellisten häiriöiden tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa tulkkauksessaan huomioon puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien vammojen keskeiset piirteet • ottaa tulkkauksessaan huomioon puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien sairauksien keskeiset piirteet • ottaa tulkkauksessaan huomioon puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien kehityksellisten häiriöiden keskeiset piirteet.
Puheen motoristen häiriöiden tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon sairauksista ja vammoista sekä kehityksellisistä häiriöistä johtuvia puheen motorisia häiriöitä.
Kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavien sairauksien ja vammojen tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavien vammojen keskeiset piirteet • ottaa toiminnassaan huomioon kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavien sairauksien keskeiset piirteet.
Kielellisen kyvyn häiriöiden tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon sairauksista ja vammoista johtuvia kielellisen kyvyn häiriöitä • ottaa toiminnassaan huomioon kehityksellisiä kielellisen kyvyn häiriöitä.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiakkaan puhetulkkauksessa erilaisia tulkkausmenetelmiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Epäselvän puheen tulkkaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tulkkaa tarkoituksenmukaisesti epäselvän puheen ymmärrettäväksi puheeksi • tulkkaa asianmukaisesti vaillinaisen puheilmaston kokonaisiksi lauseiksi.
Blisskielen käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää toiminnassaan tietoa blisskielen kieliopista ja ymmärtää, miten bliss-symbolit rakentuvat • tulkkaa blisskielellä tuotetun viestin puhutulle tai kirjoitetulle kielelle • kääntää tai tulkkaa puhutun tai kirjoitetun kielen viestin blisskielelle.
Kirjoittamisen käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tulkkaa asiakkaan kirjoittamalla tuotetun viestin puheeksi ymmärrettävästi (kirjoituskommunikaattori, aakkostaulu, sormiaakkoset jne.) • tulkkaa yksittäisillä kirjoitetuilla sanoilla tai muuten vaillinaisilla kirjoitetuilla ilmaistuilla tuotetun viestin puheeksi • käyttää kirjoittamista asiakkaan viestin vastaanottamisen tukena.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa tulkin työn eettisiä periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Eettisten periaatteiden noudattaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • osoittaa toiminnallaan ammatillisen vastuunsa toisten ihmisten sanomien ja viestien välittäjänä • toimii huolellisesti salassapitovelvollisuuden mukaisesti • ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan itsemääräämisoikeuden • toimii puolueettomasti ja kaikkia osapuolia kunnioittavasti • ei tuo omia henkilökohtaisia asenteitaan ja mielipiteitään esille eikä anna niiden vaikuttaa tulkkauksen laatuun

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastaan vain tulkkaukseen vastaavia ja työnkuvaansa kuuluvia toimeksiantoja • keskeyttää tarvittaessa tulkkauksen perustelluista syistä.
Tutkinnon suorittaja osaa valmistautua tulkkaukseen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkaukseen valmistautuminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan kommunikointitarpeisiin ja -keinoihin • sopii ennen tulkkaukseen asiakkaan kanssa tulkkauksen ja tulkkauksen toimintatavoista • ottaa huolellisesti selvää etukäteen tulkkaukseen tehtävästä ja -tilanteesta • hankkii asianmukaisesti tulkkaukseen tarvittavan tarpeellisen materiaalin ja tiedon • tuottaa tarvittaessa tulkkaukseen tarvittavaa kommunikointimateriaalia • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja ajantasaisuudesta • ottaa huomioon kommunikoinnin sujumiseen liittyvät tekijät.
Tutkinnon suorittaja osaa tulkin työssä tarvittavat tulkkaukset.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksetojen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja ottaa huomioon tulkkauksessa erilaiset vuorovaikutus- ja toimintaympäristöt • tarkistaa asiakkaan tuottaman viestin sisällön ja korjaa tarvittaessa tulkkaukseen • tulkkaukseen viestit muuttamatta niiden sisältöä • toimii tulkkaukseen vaatimalla tavalla • käyttää tulkkaukseen tarvittavaa oheismateriaalia • selvittää muille osapuolille oman roolinsa tulkkaukseen • ottaa huomioon asentojen ja muiden ympäristötekijöiden merkityksen kommunikoinnin sujumisen kannalta • tukee asiakkaan kommunikointia tarvittaessa

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja esilläolosta • pyytää asiakkaalta välitöntä palautetta tulkkauksilanteesta • yhdistää eri tulkkauksen menetelmiä asiakas- ja tilannekohtaisesti sopivalla tavalla.
Tutkinnon suorittaja osaa ammattimaisen viestinnän asiakkaan tulkkauksilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimaisen puheviestinnän käyttäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • viestii tulkkauksilanteessa selkeästi ja rauhallisesti • käyttää hyvää suomen tai ruotsin kieltä sekä lisäksi tarvittaessa yhtä vierasta kieltä työtehtäviensä mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työturvallisuutta ja huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työturvallisuuden noudattaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja ennakoii tulkkauksilanteeseen liittyviä työturvallisuusriskejä • huolehtii työturvallisuudesta asianmukaisesti tulkkaustehtävässä.
Työ- ja toimintakyvystä huolehtiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää ergonomisesti oikeita työtapoja työskentelyssään • huolehtii asianmukaisesti omasta psyykkisestä ja fyysisestä työ- ja toimintakyvystään.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi monipuolisesti omaa työtään, työtapojaan sekä niiden kehittämistarvetta ja hakee niihin tarvittavaa ohjausta • ottaa työssään huomioon ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset tekijät • hakee tarvittaessa ohjausta asiakkaan kommunikointiin liittyvissä asioissa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja aidoissa tulkkausilanteissa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tulkkausasiakas tulee valita hänen käyttämänsä kommunikaatiokeinoon mukaan. Ammattitaidon osoittamisessa ovat keskeisiä tulkin roolissa toimiminen sekä tulkkaustaitojen ja tulkkausten menetelmien hallinta asiakkaan puhevamma huomioon ottaen.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä ja aidoissa työelämän tilanteissa, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

3.3 Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon tulkkaustarvetta aiheuttavat kommunikoinnin häiriöt.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkausasiakkaan kommunikoinnin häiriön ja sitä aiheuttavan vamman, sairauden tai kehityksellisen häiriön tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• ottaa toiminnassaan huomioon tulkkausasiakkaansa kommunikoinnin häiriön• ottaa toiminnassaan huomioon tulkkausasiakkaansa kommunikoinnin häiriön aiheuttaneen vamman tai sairauden• huomii työskentelyssään sairauksiin tai vammoihin liittyviä muita oireita, jotka vaikuttavat asiakkaan kommunikointikykyyn (esim. aistivammat, neuropsykologiset puutosoireet).
Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiakkaan puhetulkkauksessa erilaisia tulkkausmenetelmiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Graafisten merkkien ja kuvien käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• perehtyy yleisimpiin Suomessa käytettäviin symbolijärjestelmiin ja kuvakirjastoihin• tulkaa symbolien ja kuvien avulla tuotetun viestin puhutulle tai kirjoitetulle kielelle

	<ul style="list-style-type: none"> • tulkkaa puhutun kielen viestin symbolien ja kuvien avulla asianmukaisesti • käyttää kuvia ja graafisia merkkejä eri tavoin (esim. kommunikointitaulut ja kuvakansiot, kuvastruktuurit).
Tukiviittomien käyttäminen tulkkauksessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee työssään 500 arkipäivään liittyvää tukiviittomaa • tulkkaa sujuvasti tukiviittomilla tuotetun viestin puhutulle kielelle • tulkkaa sujuvasti puhutun kielen viestin tukiviittomien avulla.
Piirtämisen käyttäminen tulkkauksessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää tarkoituksenmukaisesti piirtämistä viestin selkeyttämässä asiakkaalle • tulkkaa asiakkaan tuottaman piirroksen toiselle osapuolelle ymmärrettävästi • käyttää tulkkauksessa piirrettyjä vaihtoehtoja asiakaslähtöisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa tulkin työn eettisiä periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Eettisten periaatteiden noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoittaa toiminnallaan ammatillisen vastuunsa toisten ihmisten sanomien ja viestien välittäjänä • toimii huolellisesti salassapitovelvollisuuden mukaisesti • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeuden huomioon ottaen • toimii puolueettomasti ja kaikkia osapuolia kunnioittavasti • ei tuo omia henkilökohtaisia asenteitaan ja mielipiteitään esille eikä anna niiden vaikuttaa tulkkauksen laatuun • ottaa vastaan vain tulkaustaitojaan vastaavia ja työnkuvaansa kuuluvia toimeksiantoja • keskeyttää tarvittaessa tulkkauksen perustelluista syistä.

Tutkinnon suorittaja osaa valmistautua tulkkauksilanteeseen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksilanteeseen valmistautuminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy asiakkaan kommunikointitarpeisiin ja -keinoihin • sopii asiakkaan kanssa tulkkauksen ja tulkkauksilanteen toimintatavoista • ottaa etukäteen selvää tulkkaustehtävästä ja -tilanteesta • hankkii tulkkaustehtävässä tarpeellisen materiaalin ja tiedon • tuottaa tulkkauksilanteessa tarvittavaa kommunikointimateriaalia • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja ajantasaisuudesta • ottaa huomioon kommunikoinnin sujumiseen liittyvät tekijät.
Tutkinnon suorittaja osaa tulkin työssä tarvittavat tulkkauksitaidot.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksitaitojen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja ottaa huomioon tulkkauksessa erilaiset vuorovaikutus- ja toimintaympäristöt • tarkistaa asiakkaan tuottaman viestin sisällön ja korjaa tarvittaessa tulkkauksiaan • tulkaa viestit muuttamatta niiden sisältöä • toimii tulkkauksilanteen vaatimalla tavalla • käyttää tulkkauksilanteessa tarvittavaa oheismateriaalia • selvittää muille osapuolille oman roolinsa tulkkauksilanteessa tarvittaessa • ottaa huomioon asentojen ja muiden ympäristötekijöiden merkityksen kommunikoinnin sujumisen kannalta • tukee asiakkaan kommunikointia tarvittaessa • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja esilläolosta • pyytää asiakkaalta välitöntä palautetta tulkkauksilanteesta • yhdistää eri tulkkauksen menetelmiä asiakas- ja tilannekohtaisesti sopivalla tavalla.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää kommunikoinnin apuvälineitä asiakkaan tulkkauksilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Kommunikointilaitteiden käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää työssään muutamia erilaisia kommunikointilaitetyppejä (esim. yhden viestin, usean viestin, kirjoittamiseen perustuvat) • hallitsee kommunikointilaitteiden käytön perustaidot • käyttää kommunikointilaitteita ergonomisesti.
Tietokonepohjaisen kommunikointiohjelman käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy tavallisimpiin Suomessa käytössä oleviin kommunikointiohjelmiin ja niiden käyttömahdollisuuksiin • muokkaa kommunikointiohjelman sisältöä, rakennetta ja käyttötapaa tulkkauksilannetta varten.
Symboli- ja työkaluohjelmien käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää tavallisimpia Suomessa käytettäviä symbolityökaluohjelmia • rakentaa kartanteko-ohjelmalla symboli- tai kuvataulun.
Tietokoneen käyttöön liittyvien apuvälineiden käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää yleisimpiä hiiren ja näppäimistön korvaavia apuvälineratkaisuja • käyttää tietokoneen käyttöön liittyviä yleisimpiä apuohjelmia (esim. puhesynteesi, ruudunluku, videoneuvotteluohjelma, etätulkkausohjelma).
Kommunikoinnin apuvälineiden käyttö- ja osoittamistavat tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää tulkkauksessa erilaisia kommunikointitaulujen osoittamistapoja (osoittaminen, askeltaminen, auditiivinen askeltaminen) • hallitsee tulkkauksessa tarvittavien teknisten kommunikoinnin apuvälineiden erilaisia ohjaustapoja.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea asiakkaan erilaisia vuorovaikutusympäristöjä kommunikoinnin menetelmien käytössä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Vuorovaikutusympäristön tukeminen puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaation käytössä	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii ammattimaisesti yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa

	<ul style="list-style-type: none"> • tukee yhteisöjä aitoon, asiakkaan huomioivaan ja osallistavaan vuorovaikutukseen • toimii yhteisöä ja vuorovaikutusympäristöä edistävästi ja kehittävästi • antaa mallia omalla toiminnallaan hyvistä vuorovaikutustavoista.
Tutkinnon suorittaja osaa ammattimaisen viestinnän asiakkaan tulkkaustilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimaisen puheviestinnän käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • viestii tulkkaustilanteessa selkeästi ja rauhallisesti • käyttää hyvää suomen tai ruotsin kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti • käyttää selkokieltä tarvittaessa sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.
Kokonaisviestinnän hyödyntäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa tulkkauksessa huomioon ei-kiellisen (luontainen olemuskieli) viestinnän • hyödyntää tulkkauksessa kommunikointia tukevaa oheismateriaalia ja esineitä • hyödyntää tulkkauksessa tietoisia eleitä ja sovittuja merkkejä.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hakee tarvittaessa ohjausta asiakkaan kommunikointiin liittyvissä asioissa • toimii yhteistyössä kommunikoinnin apuvälinepalveluista vastaavien tahojen kanssa • seuraa kommunikoinnin apuvälinealan kehitystä ja päivittää osaamisensa apuvälineiden käytöstä • toimii työssään aktiivisesti, joustavasti ja vastuullisesti • omaa taitoja ratkaista ongelmia ja taitoja toimia innovatiivisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tulkkauksen ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttäminen - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja aidoissa tulkkauksissa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tulkkauksiin tulee valita hänen käyttämänsä kommunikaatiokeinoon mukaan. Ammattitaidon osoittamisessa ovat keskeisiä tulkin roolissa toimiminen, tulkkauksien ja tulkkauksen menetelmien hallinta ja vuorovaikutusympäristön huomioonottaminen. Symboli- ja työkaluohjelmien hallinta osoitetaan laatimalla tilannekohtainen kommunikaatiotaulu.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä ja aidoissa työelämän tilanteissa, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

B VALINNAISET TUTKINNON OSAT

3.4 Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia alan yrittäjänä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• omaa henkilökohtaiset valmiudet, jotka tukevat yrittäjänä menestymistä, sekä erittelee ja arvioi arvojaan ja valmiuksiaan toimia yrittäjänä• laatii itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi.
Liikeidean tuottaminen, testaaminen, arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• hyödyntää asiantuntijoiden apua liiketoiminnan aloitusvaiheessa• ottaa toimintansa suunnittelussa huomioon eettisesti kestävän yrittäjyyden periaatteet• laatii ja tuotteistaa yrityksen liikeidean• arvioi liikeidean toimivuutta.
Tutkinnon suorittaja osaa laatia liiketoimintasuunnitelman.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkaustoiminnan ja toimintaympäristön tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• selvittää erilaiset yritys muodot ja niihin liittyvät vastuukysymykset (toiminimi, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta)• perehtyy puhevammaisten tulkkipalveluja tuottaviin eri toimijoihin ja toimialan tulevaisuuden muutossuuntiin.
Markkinoiden tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">• ottaa toiminnassaan huomioon markkinoilla vallitsevan kilpailutilanteen ja kilpailijat• tunnistaa mahdolliset liiketoiminnan riskit ja niiden vaikutukset• hyödyntää markkinointiviestintää.

Asiakkaiden vaatimusten ja odotusten huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii asiakaspalvelussa kuunnellen asiakasta ja muita yhteistyötahoja sekä kehittää toimintaa sen pohjalta • kehittää uusia palveluideoita • ottaa huomioon asiakasprosessien kokonaisuuksia.
Kannattavuuslaskelman laatiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua kannattavuuslaskelman teossa • laatii yrityksen kannattavuuslaskelman • hinnoittelee tuotteensa ja palvelunsa markkina-lähtöiset tekijät huomioiden • ottaa kannattavuuslaskelmia laatiessaan huomioon liikevaihdon ja verotettavan tulon eron sekä arvonlisäverojärjestelmän merkityksen.
Rahoitusvaihtoehtojen selvittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää eri asiantuntijoiden apua rahoitusvaihtoehtojen selvittämiseksi • selvittää yritystoiminnan eri rahoitusmuotoja sekä mahdolliset yrityksen rahoituksen tukimuodot ja rahoituslähteet.
Markkinointisuunnitelma ja sen toteutumisen seuranta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua markkinointisuunnitelman teossa • laatii kirjallisen markkinointisuunnitelman ja talousarvion.
Kilpailuttamisperiaatteiden soveltaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua kilpailuttamisperiaatteiden selvittelyssä • selvittää hankintamenettelyprosessin ja tarjouspyynnön sisällön • tekee tarjouksen.
Yrityksen aloittamiseen liittyvien ilmoitusten tekeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää tarvittaessa asiantuntijoita yrityksen aloittamiseen liittyvissä kysymyksissä • laatii ilmoituksen verohallinnolle ja kaupparekisteriin.

Lakisääteisten ja vapaaehtoisten vakuutusten huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekee yrittäjyyteen liittyvät ilmoitukset vakuutusyhtiöön (VEL) • selvittää asiakas- tai potilas-, tapaturma- ja työttömyysvakuutuksen ottamiseen liittyvät menettelyt.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia yrittäjänä noudattaen keskeisiä sosiaali- ja terveysalan säädöksiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säädösten mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii sosiaali- ja terveysalan yrittäjän toimintaa ohjaavien säädösten mukaisesti <ul style="list-style-type: none"> – laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta – laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä – arvonlisäverolaki – kirjanpitolaki – arkistolaki – laki julkisista hankinnoista – laki sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseleleistä • seuraa sosiaali- ja terveysalan yritystoimintaa ohjaavien lakien ja säädösten muutoksia kansallisella tasolla.
Tutkinnon suorittaja osaa luoda ja ylläpitää asiakas- ja yhteistyöverkostoja toimintansa tueksi.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yhteistyön ja verkostojen luominen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • etsii aktiivisesti yhteistyökumppaneita ja tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa • hyödyntää alansa yrittäjäverkostoa • hyödyntää verkostojen osaamista omassa työssään ja jakaa omaa osaamistaan verkostoissa toimijoille • hyödyntää yrittäjille suunnattuja lisäkouluttautumismahdollisuuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijapalveluja yritystoimintansa kehittämisen eri vaiheissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Asiantuntijapalvelujen käyttö	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hakee yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemiaan tietoja ja asiantuntijapalveluja.
Palautteen vastaanottaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • vastaanottaa palautetta ammatillisesti • hyödyntää saamaansa palautetta yrittäjävalmiuksiensa kehittämiseksi.
Tutkinnon suorittaja osaa yrittäjänä huolehtia työhyvinvoinnistaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työhyvinvoinnista huolehtiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työhyvinvoinnin merkityksen yritystoiminnassa • huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyys- tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan aidoissa työtilanteissa laatimalla alustava liiketoimintasuunnitelma yritykselle. Tarvittaessa suunnitelmaa täydennetään toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla.

Ammattitaidon osoittamista syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä arviointikeskustelulla, jossa dokumenttien ja arviointien pohjalta tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Tutkinnon suorittajan ammattitaidon osoittamisessa keskeistä on käytännön työtehtävissä ja aidoissa työelämän tilanteissa osoitettu ammattitaito tutkinnon perusteiden mukaisesti. Käytännön työtehtävissä osoitettua ammattitaidon osoittamista täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioitut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

Liite

PUHEVAMMAISTEN TULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON SUORITTANEEN AMMATTIALAN JA AMMATTITÄIDON KUVAUS

Ammattialan ja toimintaympäristön kuvaus

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneen työ on erityisasiantuntemusta vaativaa työtä. Oikeus puhevammaisten tulkkauspalveluun perustuu Suomen perustuslain mukaiseen oikeuteen kansalaisten yhdenvertaisuudesta ja oikeudesta saada vammaisuuden perusteella tulkitsemis- ja käännösapua. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista antaa kuulo- vammaisten ja kuulonäkövammaisten lisäksi puhevammaisille henkilöille subjektiivisen oikeuden tulkkauspalveluun. Lain mukaan asiakas voi saada palvelua niihin tilanteisiin, joissa hän sitä tarvitsee eli asiakkaalla on oikeus määritellä, mihin ja missä hän tulkkia käyttää. Työn ja opiskelun lisäksi tulkkausta voi käyttää asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen yms.

Puhevammaisten tulkkauspalvelua myöntää tulkkauspalvelulain perusteella Kansaneläkelaitos. Tulkkauspalvelun myöntämisen edellytyksenä on, että asiakkaalla on toimiva kommunikointikeino ja hän kykenee ilmaisemaan omaa tahtoaan. Asiakkaan puhevammaisuuden laadun ja puhetta korvaavan tai tukevan kommunikaatiokeinojen sopivuuden arvioi puheterapeutti. Tulkkauspalvelun hyödyn asiakkaalle arvioi asiakkaan tulkkauspalvelutarpeeseen tai käytettävään kommunikointimenetelmään perehtynyt sosiaali- tai terveydenhuollon tai muu asiantuntija.

Puhevammaisten tulkki voi toimia puhevammaisten tulkkauspalvelulain lisäksi myös muiden lakien mukaisen tulkkauspalvelun tuottajina. Puhevammaisten tulkin palvelun tilaajana ja työnantajana voivat Kansaneläkelaitoksen ohella toimia esim. eri hallinnonalat, oikeuslaitos, oppilaitokset, koulut, yksityiset yhdistykset tai muut tahot.

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittanut tulkkia puhevammaisen henkilön tuottamia viestejä toiselle osapuolelle. Hän selventää tarvittaessa puhevammaiselle henkilölle toisen henkilön viestejä puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikointimenetelmillä. Lisäksi puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittanut voi tarvittaessa erillisenä työnä ohjata asiakkaan lähiympäristöä tämän kommunikoinnin erityispiirteissä.

Ammattitaidon kuvaus

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneen työ perustuu sosiaali- ja terveysalan arvoihin sekä puhevammaisten tulkkauspalvelun eettisiin periaatteisiin. Työssä tarvitaan joustavuutta, kykyä sopeutua monimuotoisiin ammattitehtäviin ja asiantuntijaohjaukseen. Tutkinnon suorittanut toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen suostumuksellaan tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden ja asiakkaan lähihenkilöiden kanssa. Tutkinnon suorittanut tuntee alaa säätelevän lainsäädännön ja palvelujärjestelmän.

Tutkinnon suorittanut osaa työssään ottaa huomioon puhevamman aiheuttaman toiminnallisen häiriön. Hän osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä asiakkaan oikeuden kommunikointiin sekä kommunikoinnin tarpeet ja mahdollisuudet. Tutkinnon suorittanut osaa käyttää ja soveltaa asiakkaan käyttämiä puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja. Hän käyttää työskentelyssään kommunikoinnin manuaalisia ja teknisiä apuvälineitä. Sosiaaliset ja vuorovaikutukselliset taidot ovat työssä tärkeitä. Tutkinnon suorittanut hallitsee hyvin suullisen ja kirjallisen ilmaisun. Hän osaa toimia puhevammaisen yhteisössä ohjaavana, tukevana ja kannustavana ammattihenkilönä.

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittanut osaa arvioida kriittisesti omaa työtään ja osaa toimia tulkkipalveluverkostossa. Ammattitaidon kehittäminen edellyttää kykyä ja halua jatkuvaan oman toiminnan arviointiin, työn laadun ja työtapojen kehittämiseen sekä tarvittavan työohjauksen hakemiseen.

Painettu
ISBN 978-952-13-4631-6
ISSN 1798-887X

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-4632-3
ISSN 1798-8888

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
www.oph.fi
www.oph.fi/nayttotutkinnot
www.oph.fi/nayttotutkintojen_perusteet